Syyttäjälaitos 29.4.2021 Dnro 056/61/21

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 37 luvun muuttamisesta (HE 52/2021 vp)

Lisähuomioina hallituksen esitykseen esitän kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksessä rikoslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös törkeästä maksuvälinerikoksesta (37 luku 13 §). Esityksen mukaan rikoksen kvalifiointiperusteet ovat rikoksen tekeminen 1) erityisen suunnitelmallisesti tai 2) osana rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. Lisäksi edellytetään, että maksuvälinerikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rikoksen rangaistusasteikkona olisi vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään viisi vuotta.

Esitykseen sisältyvän määritelmäsäännöksen mukaan maksuvälineitä koskevat säännökset ulotetaan koskemaan myös virtuaalivaluuttaa ja sähköistä rahaa (37 luku 15 § 3 momentti).

Maksuvälinerikoksessa voi siten olla kyse esimerkiksi Bitcoin-lompakon varastamisesta. Lompakot ovat tapa käyttää virtuaalivaluuttoja, ja yhdessä Bitcoin-lompakossa voidaan säilyttää erittäin suuren rahamäärän arvosta virtuaalivaluuttaa. Käytännössä voidaan puhua miljoonien eurojen arvoisesta omaisuudesta. Myös virtuaalivaluutan käyttämiseen tarkoitettuihin prepaid-kortteihin voidaan tallettaa huomattavia määriä virtuaalivaluuttaa.

Esitetyssä muodossa erittäin arvokkaan virtuaalivaluuttalompakon varastaminen tuomittaisiin perusmuotoisena maksuvälinerikoksena, ellei tekoon liity erityistä suunnitelmallisuutta tai JR-kytkentää. Rangaistuksi maksuvälinerikoksesta voitaisiin tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Maksuvälineen anastamiseen sovelletaan nykyisin törkeä varkautta koskevaa rangaistussäännöstä (RL 28 luku 2 §), jos varkaudessa 1) anastamisen kohteena on erittäin arvokas omaisuus, 2) anastamisella aiheutetaan rikoksen uhrille tämän olot huomioon ottaen erityisen tuntuvaa vahinkoa, 3) rikoksentekijä käyttää hyväkseen rikoksen uhrin avutonta tai hädänalaista tilaa, 4) rikoksentekijä tai osallinen varustautuu teon toteuttamista varten ampuma-aseella, räjähdysaineella taikka muulla näiden kaltaisella vaarallisella välineellä tai 5) rikoksentekijä murtautuu asuttuun asuntoon. Rangaistusasteikkona on vankeutta neljästä kuukaudesta enintään neljään vuoteen.

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Näyttää siis siltä, että maksuvälineen varastamiseen voidaan nykyisin soveltaa huomattavasti ankarampaa rangaistusasteikkoa kuin mitä voitaisiin esitetyn lainmuutoksen tultua voimaan, vaikka törkeän varkauden kvalifiointiperusteet (omaisuuden suuri arvo, aiheutetun vahingon suuri määrä, uhrin heikon aseman hyväksikäyttö, aseella varustautuminen tai asuntomurto) saattavat olla käsillä myös maksuvälineitä koskevissa varkauksissa.

Merkille pantavaa on, että kavaltamalla toteutettua arvokkaan maksuvälineen anastamista voitaisiin lainmuutoksen jälkeenkin arvioida törkeänä kavalluksena (RL 28 luku 5 §), sillä maksuvälinerikossäännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kavalluksiin. Arvokkaan maksuvälineen anastaminen varastamalla voisi siten olla kavallusta lievemmin rangaistavaa törkeän kavalluksen enimmäisrangaistuksen ollessa neljä vuotta vankeutta.

Edellä olevan johdosta esityksen jatkovalmistelussa olisi mielestäni aiheellista arvioida, pitäisikö törkeän maksuvälinerikoksen kvalifiointiperusteiden maksuvälineen anastamisen osalta olla samat kuin törkeän varkauden kohdalla.

Maksuvälineen väärentämistä koskevan tekomuodon (37 luku 12 § 1 momentti 2 kohta) osalta vastaava arviointi olisi nähdäkseni aiheellista suorittaa suhteessa törkeän väärennyksen (RL 33 luku 2 §) ja törkeän rahanväärennyksen (RL 37 luku 2 §) rangaistussäännöksiin. Laitonta alkuperää olevaan maksuvälineeseen ryhtymistä koskevan tekomuodon (37 luku 12 § 1 momentti 3 kohta) osalta soveliaat vertailukohdat olisivat törkeä kätkemisrikos (RL 32 luku 2 §) ja törkeä rahanpesu (RL 32 luku 7 §).

Sampsa Hakala
valtionsyyttäjä

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi